

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 DEP
0032 OSLO

Deres ref.

Vår ref.

14/8121 - ÅST

Dato

20.01.2015

Høring - endringer i privatskoleloven (ny friskolelov)

Vi viser til Kunnskapsdepartementets brev av 17. oktober 2014 med vedlegg.

Justis- og beredskapsdepartementet har følgende merknader:

Kunnskapsdepartementet foreslår å innføre to nye grunnlag for godkjenning av skoler med rett til statstilskudd i § 2-1 annet ledd. Begrepet «profilskole» gir liten veiledning om hva slags skoler det siktes til. Det bør vurderes om man i stedet kan angi direkte i loven hva slags innhold det siktes til, for eksempel slik:

«i) innhold, organisering eller pedagogisk retning som skil seg vesentleg frå andre frittstående skolar som er godkjende etter loven og offentlege skolar»

På side 10 i høringsnotatet uttales det at for å få godkjenning som profilskole, «må skolens innhold og organisering og eventuelt pedagogikk» representere noe vesentlig annerledes. Formuleringen kan gi inntrykk av at det er tale om kumulative krav til skolen. Det taler for at vilkårene bør fremgå direkte av lovteksten. Dersom begrepet «profilskole» brukes i lovteksten, bør det tydeliggjøres i forarbeidene hva begrepet sikter til.

Kunnskapsdepartementet foreslår å endre § 7-2 a, slik at reaksjonene etter bestemmelsen også kan benyttes når det avdekkes forhold i strid med lovens formål. I § 1-1 er lovens formål vidt formulert, og det vises til ulike formål som opplæringen skal «ta sikte på». Som Kunnskapsdepartementet påpeker på side 15 i høringsnotatet,

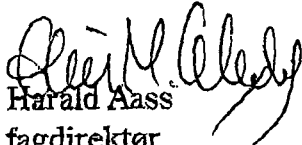
inneholder ikke formålsbestemmelsen konkrete plikter eller forbud. Det er heller ikke vanlig at en formålsbestemmelse oppfattes slik, se f.eks. NOU 2004: 28 kapittel 11.4.1. Etter Justis- og beredskapsdepartementets mening bør det, blant annet ut fra legalitetsprinsippet, ikke knyttes reaksjoner til manglende overholdelse av formålsbestemmelsen direkte på en slik måte som det er foreslått i høringsnotatet. Vi peker i den sammenheng på at det er tale om til dels inngripende reaksjoner. Det synes også vanskelig i praksis å konstatere brudd på en slik formålsbestemmelse. Kunnskapsdepartementet påpeker i høringsnotatet at «[l]ovens formål vil være særlig relevant i tilsyn med at opplæringens innhold er i samsvar med godkjente læreplaner, hvor verdier som er slått fast i lovens formål, er ytterligere konkretisert». Formålsbestemmelsen vil være relevant for tolkningen av lovens øvrige bestemmelser og for vurderingen av om skolen har oppfylt sine plikter etter loven, uavhengig av om det framgår av § 7-2 a at forhold i strid med lovens formål kan sanksjoneres. Vi nevner i den forbindelse også at den enkelte skolens lærerplaner skal godkjennes, jf. lovens § 2-3 første ledd. Det synes derfor ikke nødvendig å ta inn en særlig henvisning til lovens formål i § 7-2 a for å gjøre formålet til et tolkningsmoment ved vurderingen av om andre plikter etter loven er oppfylt.

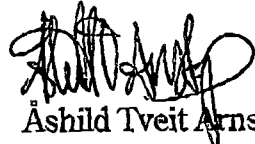
Kunnskapsdepartementet foreslår å endre § 2-2 tredje ledd slik at en skoles godkjenning faller bort hvis den har færre enn 30 elever tre år sammenhengende, mot i dag færre enn 15 elever. Endringen vil også omfatte eksisterende skoler, som vil miste sin godkjenning hvis de ikke har tilpasset elevtallet sitt til dette innen en overgangsperiode på tre år fra lovendringen trer i kraft. Dette har en side til tilbakevirkningsforbudet etter Grunnloven § 97. Vi kan ikke se at spørsmålet er vurdert i høringsnotatet. En slik lovendring vil være et inngrep i etablerte rettsposisjoner, hvor grunnlovsmessigheten etter Høyesteretts praksis må vurderes ut fra om lovendringen innebærer en «særlig urimelig eller urettferdig» tilbakevirkning, jf. senest Rt. 2013 s. 1345. Relevante momenter ved vurderingen vil blant annet være «hvilke rettigheter eller posisjoner inngrepet gjelder, hvilket grunnlag den enkelte eller en gruppe har for sine forventninger, om inngrepet er plutselig eller betydelig og om fordelingen av byrdene rammer den enkelte eller en gruppe særlig hardt», jf. nevnte dom med videre henvisninger. Vi viser også til Lovavdelingens uttalelser til Kunnskapsdepartementet 30. november 2005 (JDLOV-2005-8471) og 16. november 2012 (JDLOV-2012-5938), hvor det ble vurdert om det ville være i strid med Grunnloven § 97 å gripe inn i gitte godkjenninger til friskoler uten å gi erstatning for eventuelle økonomiske tap. Vi nevner at det ved vurderingen vil ha betydning at det er grunnlag for å gjøre unntak dersom hovedregelen om bortfall skulle få urimelige utslag.

Etter utkastet til ny § 7-2 b kan det ilegges karantene hvis det oppdages «alvorlige forhold» i strid med loven, forskrifter gitt i medhold av loven eller forutsetningene for godkjenningen. Vilkåret «alvorlige forhold» gir liten veiledning for når karantene kan ilegges. I henhold til høringsnotatet på side 75 synes det særlig å sikte til «gjentatte eller særlig grove regelbrudd». «Særlig grove regelbrudd» kan imidlertid framstå som et strengere kriterium enn «alvorlige forhold». Det bør tydeliggjøres i lovteksten eller forarbeidene hva som anses som «alvorlige forhold». Forholdet til menneskerettsloven

må vurderes i det videre arbeidet med lovbestemmelsen. Vi gjør samtidig oppmerksom på NOU 2003: 15.

Med vennlig hilsen

for
Harald Aass
fagdirektør

Åshild Tveit Arnstorp
rådgiver